

25. narozeninová sezóna Orchestru BERG

WEITER und WEITER

... stíny minulosti

úterý 14. října 2025

19:30

České muzeum hudby

Veli Kujala

Hyperchromatic Counterpoint: Passacaglia [česká premiéra]

Haštal Hapka

Chlapec s šedivými řasami [světová premiéra]

Georg Friedrich Haas

weiter und weiter und weiter... [česká premiéra]

Veli Kujala [Finsko] – čtvrttónový akordeon

Peter Vrábel – dirigent

Orchestr BERG

David Danel, Anna Jouzová Sommerová – housle, Kateřina Lískovcová – viola, Helena Velická, Alessandro Mastracci – violoncello, František Výrostko – kontrabas, Janina Hora – flétny, Marta Bílá – hoboje, Hanuš Axmann – klarinet, Rudolf Krula – fagot a kontrafagot, Petr Zirhut – horna, Miroslav Fejfar – trubka, Šimon Pudlovský – trombón, Tibor Adamský, Filip Kuchárik – bicí nástroje, Veronika Jaklová, Pavol Praženica – klavír, Patrik Herman & Jiří Lukeš – technická podpora

Jan Komárek – light design

Koncert se koná ve spolupráci Orchestru BERG a HAMU / Hudební a taneční fakulty AMU.

Veli Kujala (*1976) je výjimečný a neuvěřitelně všestranný hudebník. Tento špičkový akordeonista, široce rozkročený mezi klasický, jazzový a současný repertoár, se intenzivně věnuje také improvizaci. Uznávaný skladatel, který má na svém kontě desítky skladeb – vedle mnoha sólových a komorních kompozic (často pro akordeon, varhany a housle) vytvořil i díla s elektronikou nebo orchestrální. Od roku 2005 vyučuje hru na akordeon a improvizaci na Sibeliově akademii v Helsinkách. Jako sólista vystoupil s řadou těles po celé Evropě, v roce 2022 ale například debutoval i na jevišti Metropolitní opery v New Yorku jako akordeonista v opeře Hamlet od Brett Deana. Premiéroval téměř osmdesát nových skladeb, mezi jejich autory jsou mimo jiné významní finští skladatelé Einojuhani Rautavaara, Kalevi Aho, Pekka Pohjola nebo Sampo Haapamäki. Právě společně s posledně jmenovaným a s významnou italskou firmou Pignini navrhl Kujala v roce 2005 plně mikrotonální akordeon. A pro tento nástroj vznikl cyklus Hyperchromatic Counterpoint, z něhož dnes uslyšíme jednu část.

www.velikujala.com

Hyperchromatic Counterpoint (2006–2009) je má nejrozsáhlejší kompozice. Má pět částí a trvá 47 minut. Impulz k ní daly oslavy 70. narozenin Steva Reicha. Na podzim 2006, zrovna když jsem dokončil ladění nového čtvrttónového akordeonu, se na Sibeliově akademii konal festival věnovaný minimalismu. Nechal jsem se inspirovat Reichovými skladbami pro sólový nástroj a dvoukanálový, tedy stereofonní zvukový pás (Vermont Counterpoint, New York Counterpoint a Electric Counterpoint). Protože můj nový nástroj měl k dispozici dvojnásobné množství tónů, zdvojnásobil jsem počet kanálů předtočeného zvukového pásu na čtyři i délku díla. Celý materiál pásu jsem nahrál na čtvrttónový akordeon.

Pro **Passacagliu**, druhou část cyklu, jsou typické ‚hyperchromatické‘ harmonie. Využívám tu také rozdílové tóny, které jsou u akordeonu výborně slyšet – vznikají jako rozdíl mezi frekvencemi dvou současně hraných tónů.

Veli Kujala

Haštal Hapka [*1998] se narodil v Praze a po gymnáziu vystudoval skladbu na Konzervatoři Jaroslava Ježka a fonetiku s obecnou lingvistikou na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Později předsedal na HAMU, kterou absolvoval pod vedením Slavomíra Hořínky a kde nyní pokračuje v doktorském studiu pod vedením Michala Nejtka. Měl tu čest spolupracovat s tělesy jako Ensemble Modern [A Lay in the Dive, Pražské jaro 2025], Prague Philharmonia [Koncert pro housle a orchestr, Koncert pro fagot a orchestr], Klangforum Wien [Popel tří řek, Pražské jaro 2024] nebo Jazz Dock Bigband [Aigeiros]. Kromě psaní vážné hudby se věnuje také hudbě filmové a taneční. Mimo skládání je externím členem Pražského filharmonického sboru a dále je na malý úvazek zaměstnán v Ústavu pro jazyk český, kde se spoluzasazuje o odklon od plesnivých preskriptivistických tendencí v ortoepii. Má rád mapy, stromy (obzvláště bílé topoly), Prahu, čápy, tramvaje a staré citroëny.

Chlapec s šedivými řasami [2025]

Na počátku roku jsem navštívil po téměř dvaceti letech starožitnictví v planinách severně od Prahy, v jehož uličkách jsem se naposledy ztrácel ještě jako dítě, a z hromad haraburdí jsem tam vylovil kořist v podobě staříčkého polorozbitého dětského klavírku. Při první improvizaci na diatonický nástrůjek mi přišlo na mysl (nebo spíš pod prsty) téma, které jsem si od té doby hrál pokaždé, když jsem kolem klavírku prošel. Když jsem později koncipoval svou novou skladbu pro Orchester BERG a přemýšlel, co bude zdrojem inspirace a hudebního materiálu, došel jsem přirozeně k tomu, že to bude právě toto téma.

V některých svých skladbách se snažím něco zkoumat, někdy hledat, jindy zkoušet nebo si něco dokázat. Při komponování této skladby jsem se v důsledku vyčerpání z nedávných měsíců hlavně snažil si odpočinout a uklidnit se. Skladba je pro mě proto nezvykle pokojná.

Metafora starého muže s duší dítěte je nám v kultuře neustále předhazována a mnohokrát slouží i jako alibi pro politováníhodné lobotomické jednání. Při komponování této skladby se mi však opakovaně vyjevovala metafora opačná. Metafora dítěte, jež v sobě nese nepřiměřenou tíhu let, dítěte, které toho zažilo v krátkém čase víc než mnoho lidí za celý život.

Fanfára je jakousi omáží skladateli Vojtěchu Saudkovi, jímž jsem se zabýval poslední měsíce ve své diplomové práci, a jenž může, stejně jako můj klavírek a spousta dalších lidí a věcí, být chlapcem s šedivými řasami.

Haštal Hapka

Jakkoliv nově může působit hudba rakouského skladatele **Georga Friedricha Haase** [*1953], je přesto pevně ukotvena v romantické tradici a nepostrádá lyrčnost. Její autor vyrůstal ve Vorarlberském údolí ve stínu alpského masivu, což by pro řadu lidí mohla být povznášející zkušenost. On na to ale vzpomíná jinak: „Okolní krajina se mohla jevit nádherně, ale ... Život tam byl v 50. a 60. letech odtržen od kulturního dění ve světě.“ Pocit outsidera dovedl Haase k hudbě, v níž najdeme ozvěny temného úzkého údolí jeho dětství. Je významným představitelem spektrálního a nadšeným propagátorem mikrointervalové kompozice. Navazuje mimo jiné na našeho Aloise Hábu, Ivana Vyšněgradského, Giacinta Scelsiho, Gérarda Griseyho nebo Harryho Partche. Nesnaží se ale vylepšovat tradiční temperovaný systém ladění. Chce poukázat na rozdíl mezi tím, co je obvyklé, a tím, co je možné. Soustřeďuje se na to, co nám brání odhalit naše sluchové návyky. Inspiruje se také, někdy skrytě jindy otevřeně, například hudbou Schumanna, Mendelssohna nebo Mozarta. Občas k hudbě přidává práci se světlem a tmou, například v celovečerní kompozici In vain ad. Od roku 2013 je profesorem skladby na Kolumbijské univerzitě v New Yorku.

Georg Friedrich Haase o sobě a své hudbě...

Není mi příjemné, že jsem zaškatulkovaný jako „mikrotonální skladatel“. Jsem především skladatelem, jenž je svobodný ve výběru prostředků, které pro svou hudbu potřebuje. [...] Jsem skladatel, ne mikrotonalista.

... moje fascinace alikvotním souzvukem má určité kořeny v jeho technologickém původu: vyrůstal jsem blízko elektrárny. Transformátorová stanice – tajuplné místo s nespočtem kabelů a izolátorů – vydává nepřetržitý alikvotní souzvuk. Svou roli mohou hrát také vzpomínky z mého raného dětství na elektrické přístroje, které vydávaly podobné zvuky. Napadají mě dvě skladby, v nichž jsem vědomě použil zvuky z okolního prostředí [...] V obou případech šlo o zvuk ledničky.

[z knihy Bálinta Andrása Vargy „Tři otázky pro 65 skladatelů“, 2011]

Co chcete [jestli vůbec něco], aby si posluchači odnesli z vaší hudby?

Intenzivní pocity. Emocionální zásah.

[z rozhovoru na webu Bachtrack.com, seriál Šest otázek pro současné skladatele]

weiter und weiter und weiter...

Před několika lety jsem sepsal paměti. Vzpomínky na dětství a mládí – v rodině, která se sama definovala jako „slušní národní socialisté [tedy nacisté; pozn. překladatele], kteří vždy zůstali věrni svému přesvědčení“. Psal jsem o násilí a zneužívání, kterému jsem byl vystaven. A popsal jsem síť bývalých nacistů, která prostupovala Rakouskem a jejíž malou část jsem mohl vnímat na vlastní oči a uši.

Jako sedmnáctiletý jsem psal básně plné světobolu. Jsou ztracené, pamatuji si jen pár veršů. Jeden z nich zněl „weiter und weiter und weiter“ [dál a dál a dál] – a pak jsem nějak řekl, že utrpení zůstává stále stejné.

Paměti vyšly ve vědecké redakci v roce 2022 [Durch vergiftete Zeiten: Memoirs eines Nazibuben / Otrávenou dobou: Paměti nacistického kluka*]. Během práce na skladbě pro Ensemble Modern a festival v Donaueschingen jsem byl v kontaktu s editory. Moje minulost tak byla stále se mnou.

Ve weiter und weiter und weiter... buduji souvislá zrychlování. Jde o 45 minut dlouhou oslavu věčného a nemilosrdného acceleranda. Skladbu tvoří menší prvky – např. dramatické gesto na začátku je náhle přerušeno a zůstává jen v podobě tichého dozvuku klavírních strun znějících pomocí E-Bows**.

Tyto modely se opakují, nejprve s delšími přestávkami [nejdelší trvá více než tři minuty]. Ty se postupně zkracují, modely se mění, „obrušují se“, následně se řítí v rychlém a stále rychlejším sledu, až nakonec mizí v tremolu nebo trylcích. Přidávají se další modely, každý prochází tímto vývojem, překrývají se [až pět současně].

Vynechávám alikvotní řadu a přirozenou intonaci. Ale dva klavíry naladěné ve čtvrttónovém odstupu a čtvrttónový akordeon dávají ansámbli pevný základ pro přesně zahranou mikrotonalitu.

Na konci cituji Haydnovu symfonii „Na odchodnou“. Ne jako pokornou prosbu Jeho Výsosti, aby konečně milostivě svolila s návratem svých poddaných domů, ale jako prohlášení: vždy máme možnost vstát a odejít.

weiter und weiter und weiter s vděčností věnuji oběma editorům mých pamětí: Oliveru Rathkolbovi a Danielu Enderovi.

Georg Friedrich Haas

Premiéra díla, které vzniklo na objednávku německého rozhlasu SWR [Südwestrundfunk], se uskutečnila téměř přesně před třemi lety, 16. 10. 2022 na festivalu Donaueschinger Musiktage. Ensemble Modern řídil Vimbayi Kaziboni.

*) Pro Haase byly jeho paměti aktem exorcismu, který mu umožnil věnovat veškerou energii hudbě. „Smířil jsem se sám se sebou,“ napsal v knize. „Minulost je za mnou. Mám ještě spoustu práce.“

****] CO JE TO E-BOW?**

E-Bow je „electronic bow“, tedy elektronický smyčec. Je to malá krabička, která funguje na bázi elektromagnetické indukce – vytváří magnetické pole. Přiloží se nad kovovou strunu [kytary, klavíru nebo dalších nástrojů], kterou rozvibruje bez fyzického doteku prstu, kladívka nebo trsátka. Výsledkem je nepřetržitě znějící tón.

ORCHESTR BERG A GEORG FRIEDRICH HAAS

Orchestr BERG uvedl v české premiéře již čtyři díla Georga Friedricha Haase:
Wer, wenn ich schreie, hörte mich... / Kdo, kdybych křičel, kdo by mě zaslechl...
[1999, česká premiéra: 2019]
... und ... / ... a ... [2008, česká premiéra: 2017]
im Schatten der Harfen / ve stínu harf [2018, česká premiéra: 2021]

Haasovu asi nejslavnější kompozici in vain [2001] jsme v české premiéře hráli na podzim roku 2013 na festivalu Hudební fórum Hradec Králové. V červnu 2014 byl Haas dokonce osobně [a se svou budoucí ženou Mollenou] přítomen našemu pražskému provedení in vain. Z následných dlouhých ovací vstojel byl dojatý... Tehdy jsme mu také domluvili možnost zahrát si na čtvrttónový klavír a šestinótónové harmonium v Českém muzeu hudby. I z toho měl ohromnou radost.

Peter Vrábel je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil Orchestr BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes tento orchestr oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Za svoji práci s Orchestrem BERG získal v roce 2010 od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhu o kvalitu a šíření české hudby.

Orchestr BERG je špičkové české těleso, které již 25 let přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí inovativní a zároveň divácky atraktivní projekty kombinující současnou hudbu s tancem, filmem, divadlem nebo projekcemi, pracuje s prvky akustické ekologie (zvukové procházky, Hudba k siréně ad.), vytváří nové hudební formáty nebo imerzivní projekty. Je průkopníkem uvádění současné hudby mimo tradiční sály – od roku 2005 vystoupil v celé řadě industriálních objektů i v rozestavěné stanici pražského metra. Jednou z nejvýznamnějších aktivit orchestru je podpora českých skladatelů především mladé generace. Za dobu své existence objednal a ve světové premiéře uvedl téměř tři stovky nových děl. V českých premiérách také představuje tvorbu těch nejvýznamnějších zahraničních skladatelů, mimo jiné i hudební divadlo Schwarz auf Weiss Heinera Goebbelse, hudebně filmový kus Up-close Michela van der Aa, unikátní celovečerní kompozici In vain Georga Friedricha Haase nebo legendární dílo Györgye Ligetiho Poème symphonique pro 100 metronomů. Orchestr BERG uvedl celou řadu vlastních originálních projektů, například ve spolupráci s tanečnicí 420PEOPLE, režisérkou Petrou Tejnorovou, choreografkou Mirkou Eliášovou nebo režisérským duem SKUTR, Boca Loca Lab / Jiří Adámek Austerlitz. Spolupracuje s nejvýznamnějšími českými kulturními organizacemi, mezi nimiž jsou například Národní divadlo, Národní galerie, Centrum současného umění DOX, Český rozhlas, Česká televize, festivaly Pražské jaro, Prague Sounds ad. Věnuje se také edukativním aktivitám pro všechny věkové kategorie. Za projekt Hudba k siréně získal prestižní cenu Prix Italia 2021.

www.berg.cz

SRDEČNĚ ZVEME NA PŘÍŠTÍ AKCI LETOŠNÍ 25. NAROZENINOVÉ SEZÓNY

SLYŠET 2x | ... nová hudba do hloubky
pondělí 10. listopadu 2025 v 19:30 | Velká dvorana FHS UK

Miroslav Srnka – Eighteen Agents

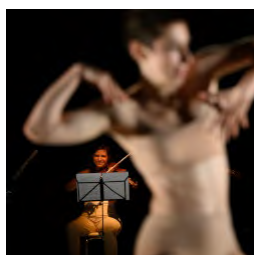
Orchestr BERG & Peter Vrábel – dirigent

Slyšet jednou je dobré, Slyšet 2x mnohem lepší! Další večer v mimořádně oblíbeném formátu nabídne hudební svět úspěšného českého skladatele Miroslava Srnky. Mirek bude v Praze osobně a svou skladbu představí společně s hudebníky a dirigentem Peterem Vrábelem! Chystáme i doprovodnou akci...

DOPRAVA: 3 minuty busem 187 ze zastávky Nádraží Holešovice
(na místě je i možnost parkování zdarma)

Koncert se koná ve spolupráci s festivalem Music is... a Fakultou humanitních studií UK.

JEDINÉ A POSLEDNÍ PRAŽSKÉ PŘEDSTAVENÍ PŘED UVEDENÍM V HELLERAU V DRÁŽDANECH!

INspiraCe | ... hudba, pohyb a minimalistické inspirace
Orchestr BERG – 420PEOPLE – Centrum současného umění DOX

neděle 19. října 2025 ve 20:00 | DOX+

V unikátním, energií nabitým představení se mísí minimalismus, beatbox, dubstep a současný tanec. To vše podtrhuje originální scénografie a působivý light design. Prvotní impulz a volnou inspiraci choreografce Sylvě Šafkové a skladateli Tomáši Reindlovi poskytla kultovní skladba In C amerického minimalisty Terryho Riley. Energie z tohoto představení doslova teče proudem!

... čistý rozhovor pohybu a zvuku ... INspiraCe je jako choreografické sochařství!
(Lucie Kocourková, OperaPlus)

choreografie: Sylva Šafková, hudba: Tomáš Reindl / Omnion
scénografie & kostýmy: Anna Chrtková, světelný design: Martin Špetlík
účinkují: 420PEOPLE, Orchestr BERG & Tomáš Reindl / Omnion

připítek členům KLUBERG – Eva Kesslová [Orchestr BERG], choreograf Jiří Kylián a paní Soňa Červená

FANDÍTE NÁM? STAŇTE SE ČLENY KLUBERGu!

Chcete podpořit jedinečné projekty z oblasti nového umění?
Zajímá Vás, co se v BERGu chystá, a chcete u toho být jako první?
PŘIDEJTE SE!

Získáte báječný pocit, že přispíváte ke vzniku nových skladeb! Díky Vám se Orchester BERG také stane o něco méně závislý na veřejných zdrojích. A navíc Vás pozveme například na letní klubové akce, kde se potkáte se skladateli i hudebníky!

Měsíční členský příspěvek: 123 Kč (jednotlivec) / 234 Kč (ve dvou)
... nebo jednou ročně: 1 476 Kč / 2 808 Kč (ve dvou)

ZAJÍMAVOST

Víte, že i kdybychom vyprodali sál jen vstupenkami za plnou cenu, činí příspěvek z grantů a dotací na každou z nich obvykle 800–1000 Kč?

ČLENOVÉ KLUBERGU VZKAZUJÍ

„Jste úžasní, jak se neustále zdokonalujete a vymýšlíte nové a nové nápady!!! Gratuluji, obdivuji a držím palce:-)!!!!“ Martina B.

„Držím palce do další činnosti, obdivuji koncepci a koncerty se mi moc líbí.“ Jana M.

Víc informací: www.kluberg.cz.

Obrátit se můžete také na Evu Kesslovou – T: 604 205 937, E: kluberg@berg.cz

DĚKUJEME VŠEM, KDO NÁM POMÁHÁJÍ!

DÁRCI: Věra Babišová, Martina Bahbouhová, Radvan Bahbouh, Jarmila a Pavel Baudišovi, †Soňa Červená, Jan a Zora Činčero, Petr Doležal, Anna a Petr Hejlovi, Světlana Jägerová, Ondřej Jäger, JNV, Jakub Koutník, Tibor Lopusan, PGK, Vlasta Plocková, Helena a Martin Vágnerovi, Veronika a Libor Winklerovi

KLUBERG [klub dárců Orchestru BERG]

Blanka a Jaroslav Altovi, Martina a Radvan Bahbouhovi, Šimon Caban, Markéta Čejková, †Soňa Červená, Nevelina Dodovová, Petr Doležal, Mirka Dušková Smrčková, Hana a Vlastimil Dvořákovi, Václav Eis, Petr Foltánek (ve dvou), Ivan Gabal & Jana Hybášková, Běla Hátlová, Anna a Petr Hejlovi, Vladimíra Hovančíková, Ladislav Jack Janků, Pavel Keller, Drahoslava Krnáčová, Rudolf Kryl, Jiří Kubíček (ve dvou), Rudolf Leška (ve dvou), Jana Macharáčková, Martin Machovec, Jiří Malíř, Jana Maříková, Alena Miltová, Mahulena Nešlehová, Věra Nettlová, Jáchym Novotný, Lucie Pavelková, Kateřina Pečeňová, Petra Petrusová, Eliška Pokorná, Maika Potužilová, Iva Riley, Zuzana a Jan Rousovi, Kristián Suda, Kateřina Svatoňová, Tomáš Svatoň, Šárka Svobodová, Marek Tichý, Danilo Tuzar, Vladislava a Martin Valchářovi, Jan Vít, Erika Vorlová, Zuzana Zuberová a jeden anonymní člen

ANDĚLÉ [dobrovolníci]

Věra Babišová, Radvan Bahbouh, Eva a Tonda Blomannovi, Jan Brázda, AK Anna Císařová & Peter Babiš, Dominik Dvořák, Josef Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Ondřej Holas, Pavel Hons, Veronika Jaklová, Aleš Janíček, Tomáš Jindříšek, Jitka Kloučková, Adam Kneblík, Šimon Kočí, Ivana Kolářová, Johana Kratochvílová, Petr Kubík, Maja Madárová, Daniel Mikolášek, Alena Miltová, Martin Pavala, Michal Pečeňa, Kateřina Plevová, Eva Ridenourová, Michael Romanovský, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Jonáš Starý, Barbora Šlosárková, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan Jr., Šimon Urban, Michaela Volfová a David Zábranský...

PODPORA SEZÓNY 2025

Ministerstvo kultury ČR, Hlavní město Praha, Státní fond kultury ČR, Praha 1, Praha 7, Partnerství OSA, BENU – síť lékáren

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Classic Praha, KlasikaPlus, Opera Plus, Český rozhlas, HISvoice

texty: Eva Kesslová

korektura: PhDr. Alena Miltová

fotografie: Vaaramedia [Kujala], David Turecký [Hapka], Nafez Rerhuf [Haas], Karel Šuster [Vrábel], Pavel Hejný [BERG], Kaupo Kikkas [Srňka]